

ZİHİNSEL YETERSİZLİK, SPOR VE RUHSAL UYUM İLİŞKİSİ

ÖZ

Melek KOZAK¹
E. Levent İLHAN²
Y. Emre YARAYAN²

Geliş Tarihi:11.02.2019

Kabul Tarihi :05.03.2019

Bu araştırmanın amacı; spor yapan ve yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin hem ebeveyn hem de öğretmen değerlendirmesi üzerinden ruhsal uyum düzeylerini belirlemek ve aynı zamanda cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırma grubunu spor yapan ve yapmayan yaşları 8-12 arasında değişen ($X_{yaş}=9,78\pm1,30$) 29'u kız (%42,6), 39'u erkek (%57,4) olmak üzere toplam 68 hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, sosyo-demografik değişkenlerle ilgili bilgiler araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Araştırmanın amacına ulaşmak için; ölçüm aracı olarak Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğe ait toplam puan dağılımı için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında dağılımın normal olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda betimsel istatistikler frekans (f), yüzde (%), yararlanılmış, bağımsız örneklerde farkı belirlemek için t-testi, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için pearson korelasyon analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların spor yapma değişkenine göre ruhsal uyum, nevrotik ve davranış sorun düzeyleri ebeveyn ve öğretmen görüşleri açısından incelendiğinde, spor yapan çocukların ruhsal uyum, nevrotik ve davranış sorun düzeylerinin, spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Diğer davranış sorun düzeyleri ebeveyn ve öğretmen görüşleri bakımından incelendiğinde ise, spor yapan çocukların diğer davranış sorun düzeyleri spor yapmayan çocuklar ile benzer olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, cinsiyet ve yaş değişkenleri incelendiğinde gruplar içinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik, Ruhsal uyum, Özel sporcu

RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL ADJUSTMENT, SPORT AND INTELLECTUAL DISABILITY

ABSTRACT

The purpose of this research; individuals with mild intellectual disability sports and non-sports determine the level of emotional adjustment through both parent and teacher evaluation and also examine whether they differ according to gender and age variables at the same time. The study group consists of 68 individuals with mild intellectual disability, whom are aged between 8-12 ($M_{age}=9,78\pm1,30$) 29 of female(%42.6) and 39 of whom are male (%57.4). Within the scope of there search, information about socio-demographic variables was collected by the personal information form created by researchers. To reach the purpose of there search; Hacettepe Emotional Adjustment Scale was used as a measurement tool. When the skewness and kurtosis values of the total point distribution of the scale are examined, it is determined that the distribution is normal. In this direction, descriptive statistics were used frequency (f), percentage (%) and t-test to determine difference in independent samples, Pearson correlation analysis methods to determine relations between variables. According to the results of their search, when emotional adjustment, neurotic and behavioural problems of children with mild intellectual disability are examined in terms of parent and teacher opinions, it is determined that emotional adaptation, neurotic and behaviour problem levels of sports children are better than non-sports children it was. When other behaviour problem levels were examined in terms of parent and teacher opinions, it was determined that the other behaviour problem levels of the children performing sports are similar to those of non-sports children. In addition, when gender and age variables were examined, statistically significant differences were found among the groups.

KeyWords: Individuals with mild intellectual disability, Emotional adjustment, Special athlete

¹ Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

² Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

GİRİŞ VE AMAÇ

Zihinsel yetersizliği olan çocuklar özel gereksinimli bireylerin içerisinde büyük bir kısmı temsil etmektedir. Bu çocuklar, zekâ düzeylerinin düşük olmasının yanı sıra, uyumsal davranışlarında da sıkıntı yaşamaktadırlar. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde zihinsel yetersizlik; "Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim dönemlerinden önce ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir" şeklinde tanımlanmıştır¹³. Zihinsel yetersizlik, psikolojik ve eğitsel olarak iki farklı yaklaşımla sınıflandırılmaktadır. Eğitsel sınıflandırmanın içerisinde yer alan eğitilebilir zihinsel yetersizlik kavramı, örgün ilkökul programından yeterli düzeyde yararlanamayan çocuklardır. Ancak, bu çocukların ilkökul düzeyinde akademik konularda eğitilebilirlik, toplumda bağımsız yaşayabilecek düzeyde sosyal uyum, yetişkin düzeyinde kısmen ya da tamamen destek alacak şekilde mesleki yeterlilik alanlarında gelişme potansiyeline sahip oldukları ifade edilmektedir¹⁴. Bunların yanında, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin çevreyle iyi ilişkiler içinde olması, sağlıklı bir şekilde iletişim kurması, sosyal olarak gelişmesi açısından, ruhsal olarak kendini iyi hissetmesi ve uyum göstermesi önemli bir yer tutmaktadır.

Ruhsal uyum "bireyin sahip olduğu özelliklerinin kendi benliğiyle içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesi" şeklinde tanımlanmaktadır¹⁹. Zihinsel ve Planlı fiziksel aktivite ve spor programlarının zihinsel yetersizliği olan bireylere kattığı olumlu davranışlara karşın, gelişim basamaklarında çocuklar çeşitli birçok sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların çoğu, bireyin gelişim dönemine özgü olan, anne

fiziksel olarak, toplumun beklentisinin altında performans gösteren zihinsel yetersizliği olan bireyler gösterdikleri uyum bozuklukları sebebiyle, sosyal yaşamlarında ve akademik olarak çeşitli başarısızlıklar yaşarlar. Bu başarısızlık durumunun ortadan kaldırılabilmesi için, zihinsel yetersizliği olan bireylerin var olan potansiyelin tamamını kullanmaları desteklenerek, başarı duygusunu hissetmeleri büyük fayda sağlayacaktır¹¹. Zihinsel yetersizliği olan çocuklarda görülen olumsuz birçok durumun üstesinden gelecek dinamikleri içerisinde bulunduran, bireylerin yeniden uyum sağlamasına olanak sağlayan, beden eğitimi ve spor faaliyetleri bir rehabilitasyon aracı olarak görülmektedir. Sporonun, fiziksel ve ruhsal olarak bireye kazandırdığı olumlu kişilik özelliklerinin yanı sıra, arkadaşlık ve iletişim güdülerini de uyandırarak, çocuğa sosyal rolünü kazanmasına olanak sağlar. Özellikle özel gereksinimi olan bireyler için bu sosyal rolün evrensel dili spordur. Bu bağlamda, bu faaliyetlerin, bireylerin, birbirleri ile sosyal etkileşim içerisinde olarak, aktif bir yaşam biçimi benimsemesi, yalnızlığın ortadan kaldırılabilmesi ve yalnızlık kaygısının azaltılmasına da katkıda bulunabilir⁷. Nitekim, Çalık ve arkadaşlarının (2015) araştırmalarında spor yapmayan otizmli çocuğa sahip ebeveynlerin sürekli kaygı durumunun spor yapan otizmli çocuğa sahip ebeveynlere göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda fiziksel aktivite ve spor programları, bu bireylerin başarı duygusunu yaşamalarına fayda sağlayacak, çevreye adapte olması kolaylaşacak ve ruhsal olarak daha uyumlu davranışlar sergileyeceklerdir¹¹.

ve babanın desteğiyle çözümlenecek nitelikte sorunlardır ve çocuk ebeveyninden bu desteği bulamaz ya da yanlış bir tutuma maruz kalırsa, olağan sorunlar büyüye bilmektedir. Bununla birlikte ebeveyninden, zihinsel yetersizliği olan çocuklara gösterilen aşırı koruyucu

tutum, çocukların ruhsal uyum düzeylerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir⁷. Bu kapsamda, zihinsel yetersizliği olan çocuklarını spora yönlendiren ve bu konuda destekleyici bir tutum sergileyen aileler, bireyin karşılaşacağı olası sorunlarla baş etmesine yardımcı olarak, bireyin ruhsal ve sosyal yönden uyum göstermesine destek olduğu söylenebilir. Çeşitli araştırmalar, zihinsel yetersizliği olan bireylerin spor etkinliklerine katılımının, ruhsal uyum sorunlarını azalttığını, biliş, algılama, iş davranışı, sosyal beceriler, uyku, sosyal davranış, duygulanım ve benlik kavramı üzerine olumlu katkılar sağladığı, benlik saygısı, sosyalleşme ve aile içi davranış özelliklerini geliştirdiği, öz-bakım becerilerinin kazanılması, sosyal davranışların olgunlaşması ile birlikte

motor yeteneklerdeki gelişmenin, davranış bozukluklarının azaltılmasında ve öğrenme yeteneklerinin artırılmasında olumlu katkılar sağladığını ortaya koymaktadır^{16,15,2,7,20}. Buradan yola çıkarak, spor yapmanın, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerde, çocuğun kendisi ile içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurması, ruhsal uyum düzeyine olumlu bir şekilde katkı sağlamasına yardımcı olacağı düşüncesiyle, bu araştırmanın amacı; spor yapan ve yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin hem ebeveyn hem de eğitmen değerlendirmesi üzerinden ruhsal uyum düzeylerini belirlemek ve aynı zamanda, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterip, göstermediğini incelemektir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez¹⁰.

Araştırma Grubu

Araştırma kapsamında zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik sorulara ilişkin cevaplar ebeveynler ve eğitmenler üzerinden toplanmıştır. Bu doğrultuda araştırma grubunu spor yapan ve yapmayan yaşları 8-12 arasında değişen ($\bar{x}_{yaş} 9,78 \pm 1,30$) 29'u kız (%42,6), 39'u erkek (%57,4) olmak üzere toplam 68 hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler oluşturmaktadır.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Tanımlayıcı İstatistik Bilgileri

Değişkenler	F	%	
Cinsiyet	Kız	29	42,6
	Erkek	39	57,4
	Toplam	68	100,0
Spora Katılım	Evet	34	50,0
	Hayır	34	57,0
	Toplam	68	100,0
Yakınlık Derecesi	Ebeveyn	68	50,0
	Eğitmen	68	50,0
	Toplam	136	100,0

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin bilgileri ebeveyn ve eğitmenler üzerinden elde edilmiştir. Bu doğrultuda form;

cinsiyet, yaş, spora katılım ve yakınlık derecesi ile ilgili demografik bilgileri içeren sorulardan oluşmaktadır.

Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı tarafından, ruhsal uyumu değerlendirmek amacıyla uygulanan çeşitli ölçeklerden Türkiye’de geçerli olacak sorular seçilerek geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan bir ölçektir. Gökler ve Öktem (1985) tarafından geliştirilen bu ölçek, her çocukta olabilecek ruhsal belirtileri içeren 32 maddeden oluşmaktadır. Her madde için "Yok", "Biraz", "Çok" seçenekleri bulunmakta; puanlama, bu seçeneklerin karşılıkları olan 0, 1, 2 puanlar toplanarak yapılmaktadır. Ölçekte uyum saptamak amacıyla 24 sorunun yanı sıra, kekemelik, tik, tırnak yeme, parmak emme, kaka kaçırma, yatağa işeme ya da okul başarısızlığı gibi 7 ruhsal belirti bulunmakta ve en kaygı verici sorunla birlikte en olumlu özelliğinin belirtilmesi istenmektedir. Tek rakamlı maddeler nevroitik problemleri, çift rakamlı maddeler kişinin verileri üzerinden analizler yapılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğe verilen yanıtların iç tutarlılığı Cronbachalpha (α) ile incelenmiş ve katsayı .87 olarak bulunmuştur. Yapılan tüm değerlendirmelerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak dikkate alınmıştır. Ölçeğe ait toplam puan dağılımı için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında dağılımın normal olduğu

davranış sorunlarını göstermektedir. Toplam ölçek üzerinden ilk 24 maddeyle ilgili puanlar toplanmaktadır. Toplam 13 ve yukarısında puan alınması durumunda "ruhsal bir sorun varlığından söz edilebilir" denilmektedir. Ruhsal Uyum Ölçek çocukların ruhsal uyum düzeylerini belirlemek için,

1-Nevrotik sorunlar

2- Davranış sorunları

3- Diğer davranış sorunları olmak üzere üç faktör içermektedir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Ölçekten elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences, Chicago, Illinois, United States) bilgisayar programı kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak analizlerin uygunluğu ve varsayımların kontrolü için boş verilerin değerlendirilmesi ve normallik testi işlemleri yapılmıştır. Bu işlemler sonucunda, hatalı ve eksik dolduran 8 kişinin verileri analiz dışı bırakılarak kalan 136 tespit edilmiştir¹². Bu doğrultuda ebeveyn ve öğretmenler üzerinden elde edilen verilerin öğrencilerin cinsiyet ve spor yapma değişkenlerine göre ölçekten aldıkları puanlar arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere T-Testi, yaş ile ölçek arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise Pearson-Korelasyon testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerine Göre, Çocukların, Ruhsal Uyum Düzeylerinin Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Yakınlık	Spor Yapma	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p
Ebeveyn	Evet	34	6,529	4,574				
	Hayır	34	12,147	5,625	1,687	66	4,518	,000*
Eğitmen	Evet	34	6,588	4,533				
	Hayır	34	11,647	5,876	5,065	66	3,974	,000*

Tablo 2’de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre çocukların,

ruhsal uyum düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre, istatistiksel

açından anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=4,518$; $p<.05$]. Ortalama puanlar dikkate alındığında spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,52$) iken, spor yapmayan çocukların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=12,147$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin, spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2’de analiz sonuçları incelendiğinde, eğitimci görüşlerine göre çocukların, ruhsal uyum düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=3,974$; $p<.05$]. Ortalama puanlar dikkate alındığında spor yapan

çocukların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,58$) iken, spor yapmayan çocukların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=11,647$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Hem ebeveyn hem de eğitimci tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayanlara göre daha iyi olduğu görülmüştür. Ancak, her iki grubunda ruhsal uyum düzeylerinin normal sınırlar içerisinde olması çocukların ruhsal uyumla ilgili herhangi bir sorunlarının olmadığını göstermektedir.

Tablo 3. Ebeveyn ve Eğitimci Görüşlerine Göre, Çocukların, Nevrotik Sorun Düzeylerinin Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Yakınlık	Spor Yapma	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p
Ebeveyn	Evet	34	3,235	2,753				
	Hayır	34	6,117	3,188	,086	66	3,990	,000*
Eğitimci	Evet	34	3,147	3,173				
	Hayır	34	5,705	3,020	,090	66	3,406	,001*

Tablo 3’te analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre çocukların, nevroitik sorun düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=3,990$; $p<.05$]. Ortalama puanlar dikkate alındığında spor yapan çocukların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,23$) iken spor yapmayan çocukların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,11$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3’te analiz sonuçları incelendiğinde, eğitimci görüşlerine göre çocukların, nevroitik sorun düzeylerinin spor yapma

durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=3,406$; $p<.05$]. Ortalama puanlar dikkate alındığında spor yapan çocukların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,14$) iken spor yapmayan çocukların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=5,70$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Hem ebeveyn hem de eğitimci tarafından yapılan değerlendirme sonucunda spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayanlara göre daha iyi olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Ebeveyn ve Eğitimci Görüşlerine Göre, Çocukların, Davranış Sorun Düzeylerinin Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Yakınlık	Spor Yapma	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p
Ebeveyn	Evet	34	3,294	2,623				
	Hayır	34	6,029	2,969	1,193	66	4,026	,000*
Eğitimci	Evet	34	3,441	2,743				

Hayır	34	5,941	3,524	7,144	66	2,264	,002*
-------	----	-------	-------	-------	----	-------	-------

Tablo 4'te analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre çocukların, davranış sorun düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=4,026$; $p<.05$]. Ortalama puanlar dikkate alındığında spor yapan çocukların davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,29$) iken spor yapmayan çocukların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,02$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4'te analiz sonuçları incelendiğinde, eğitimci görüşlerine göre çocukların, davranış sorun düzeylerinin spor yapma

durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=2,264$; $p<.05$]. Ortalama puanlar dikkate alındığında spor yapan çocukların davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,44$) iken spor yapmayan çocukların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=5,94$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin, spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Hem ebeveyn hem de eğitimci tarafından yapılan değerlendirme sonucunda spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayanlara göre daha iyi olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Ebeveyn ve Eğitimci Görüşlerine Göre, Çocukların, Diğer Davranış Sorun Düzeylerinin Spor Yapma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Yakınlık	SporYapma	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p
Ebeveyn	Evet	34	1,294	1,567				
	Hayır	34	1,823	1,660	,011	66	1,352	,181
Eğitimci	Evet	34	1,382	1,456				
	Hayır	34	1,859	1,438	,060	66	1,340	,185

Tablo 5'te analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre çocukların, diğer davranış sorun düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=1,352$; $p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında spor yapan çocukların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,29$) iken spor yapmayan çocukların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,82$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5'te analiz sonuçları incelendiğinde, eğitimci görüşlerine göre çocukların, diğer davranış sorun düzeylerinin spor yapma

durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(66)}=1,340$; $p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında spor yapan çocukların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,38$) iken spor yapmayan çocukların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,85$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Hem ebeveyn hem de eğitimci tarafından yapılan değerlendirme sonucunda ortalama puanlara göre spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin spor yapmayanlara göre daha iyi olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Ebeveyn ve Eğitimci Görüşlerine Göre, Çocukların, Ruhsal Uyum Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları

Spor Yapma	Değişken		Ruhsal Uyum Ebeveyn	Ruhsal Uyum Eğitimci
Evet	Yaş	R	,387*	,209
		P	,024	,235
		N	34	34
Hayır	Yaş	R	-,370*	-,235
		P	,031	,182
		N	34	34

Tablo 6'da analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine spor yapan bireylerin, ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,387$; $p<.05$). Bu bulgu spor yapan çocukların yaşları ilerledikçe, ruhsal uyum düzeylerinin de yükseleceği şeklinde yorumlanabilir. Eğitimci görüşlerine göre ise spor yapan bireylerin, ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,209$; $p>.05$).

Tablo 6'da analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine spor yapmayan bireylerin, ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-370$; $p<.05$). Bu bulgu spor yapmayan çocukların, yaşları ilerledikçe ruhsal uyum düzeylerinin de düşeceği şeklinde yorumlanabilir. Eğitimci görüşlerine göre ise spor yapmayan bireylerin, ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkenine arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-235$; $p>.05$).

Tablo 7. Ebeveyn ve Eğitimci Görüşlerine Göre, Çocukların, Nevrotik, Davranış ve Diğer Davranış Sorun Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları

Spor Yapma	Değişken	Nevrotik Ebeveyn	Nevrotik Eğitimci	Davranış Ebeveyn	Davranış Eğitimci	Diğer Ebeveyn	Diğer Eğitimci
Evet	Yaş	R	,318	,158	,341*	,162	,458**
		P	,067	,371	,048	,359	,007
		N	34	34	34	34	34
Hayır	Yaş	R	-,464**	-,389*	-,202	-,058	-,154
		P	,006	,023	,252	,745	,385
		N	34	34	34	34	34

Tablo 7'de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre, spor yapan bireylerin, nevroitik sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,318$; $p>.05$). Eğitimci görüşlerine göre de, spor yapan bireylerin, nevroitik sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,158$; $p>.05$).

Tablo 7'de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre, spor yapan bireylerin, davranış sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,341$; $p<.05$). Eğitimci görüşlerine göre ise spor yapan bireylerin, davranış sorun düzeyleri ile yaş değişkenine arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,162$; $p>.05$).

Tablo 7’de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine spor yapan bireylerin, diğer davranış sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,458$; $p<.05$). Eğitim görüşlerine göre ise spor yapan bireylerin, davranış sorun düzeyleri ile yaş değişkenine arasında Tablo 7’de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine spor yapmayan bireylerin, nevrotik sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-464$; $p<.05$). Eğitim görüşlerine göre ise, spor yapmayan bireylerin, nevrotik sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-389$; $p<.05$).

Tablo 7’de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre, spor yapmayan bireylerin, davranış sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-202$; $p>.05$). Eğitim görüşlerine göre de spor yapmayan bireylerin, nevrotik sorun düzeyleri ile yaş değişkenine arasında negatif yönde zayıf

pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,368$; $p<.05$).

Tüm bu bulgular spor yapan çocukların yaşları ilerledikçe nevrotik, davranış ve diğer davranış uyum düzeylerinin de yükseleceği şeklinde yorumlanabilir.

düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-058$; $p>.05$).

Tablo 7’de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre, spor yapmayan bireylerin, diğer davranış sorun düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-154$; $p>.05$). Eğitim görüşlerine göre ise spor yapmayan bireylerin, nevrotik sorun düzeyleri ile yaş değişkenine arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,-275$; $p>.05$).

Tüm bu bulgular spor yapmayan çocukların yaşları ilerledikçe nevrotik, davranış ve diğer davranış uyum düzeylerinin de düşeceği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. Ebeveyn ve Eğitim Görüşlerine Göre, Çocukların, Ruhsal Uyum Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Spor Yapma	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p	
Evet	Ebeveyn	Kız	18	6,944	4,819				
		Erkek	16	6,062	4,388	,622	32	,555	,583
	Eğitmen	Kız	18	7,388	4,815				
		Erkek	16	5,687	4,158	,099	32	1,096	,281
Hayır	Ebeveyn	Kız	19	12,894	6,045				
		Erkek	15	11,200	5,087	,724	32	,869	,391
	Eğitmen	Kız	19	13,105	6,181				
		Erkek	15	9,8000	5,073	,231	32	1,672	,103

Tablo 8’de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre spor yapan çocukların, ruhsal uyum düzeylericinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,555$; $p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,94$) iken erkeklerin ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,06$) olarak belirlenmiştir. Eğitim görüşlerine göre ise spor yapan

çocukların, ruhsal uyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=1,096$; $p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=7,38$) iken erkeklerin ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=5,68$) olarak belirlenmiştir. Hem ebeveyn hem de eğitimler tarafından yapılan değerlendirme sonucunda cinsiyet

değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Tablo 8’de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre, spor yapmayan çocukların, ruhsal uyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}= ,869; p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=12,89$) iken erkeklerin ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=11,20$) olarak belirlenmiştir. Eğitim görüşlerine göre ise spor yapan çocukların, ruhsal uyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre

Tablo 9. Ebeveyn ve Eğitim Görüşlerine Göre, Çocukların, Nevrotik Sorun Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Spor Yapma	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p	
Evet	Ebeveyn	Kız	18	3,944	3,152				
		Erkek	16	2,437	2,032	5,800	32	1,633	,112
	Eğitmen	Kız	18	4,222	3,523				
		Erkek	16	1,937	2,264	2,611	32	2,216	,034*
Hayır	Ebeveyn	Kız	19	6,947	3,222				
		Erkek	15	5,066	2,914	,557	32	1,761	,088
	Eğitmen	Kız	19	6,631	3,336				
		Erkek	15	4,533	2,133	3,139	32	2,114	,042*

Tablo 9’da analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre spor yapan çocukların, nevroitik sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,1,633; p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,94$) iken erkeklerin nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=2,43$) olarak belirlenmiştir. Eğitim görüşlerine göre ise, spor yapan çocukların, nevroitik sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=2,216; p<.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=4,22$) iken erkeklerin nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,93$) olarak belirlenmiştir.

istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=1,096; p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=13,10$) iken erkeklerin ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=9,80$) olarak belirlenmiştir. Hem ebeveyn hem de eğitim tarafından yapılan değerlendirme sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Ancak, kızların ortalama puanlarının normal sınırlar içerisinde olmaması ruhsal uyumla ilgili bir sorunlarının olduğunu göstermektedir.

Tablo 9’da analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre spor yapmayan çocukların, nevroitik sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,1,761; p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,94$) iken erkeklerin ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=5,06$) olarak belirlenmiştir. Eğitim görüşlerine göre ise spor yapmayan çocukların, ruhsal uyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=2,216; p<.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların nevroitik sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,63$) iken erkeklerin ruhsal uyum düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=4,53$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 10. Ebeveyn ve Eğitimci Görüşlerine Göre, Çocukların, Davranış Sorun Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Spor Yapma	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p	
Evet	Ebeveyn	Kız	18	3,000	2,566				
		Erkek	16	3,625	2,729	,241	32	,688	,494
	Eğitmen	Kız	18	3,166	2,479				
		Erkek	16	3,750	3,065	,139	32	,613	,544
Hayır	Ebeveyn	Kız	19	5,947	3,290				
		Erkek	15	6,133	2,614	1,985	32	,179	,859
	Eğitmen	Kız	19	6,473	3,672				
		Erkek	15	5,266	3,326	,334	32	,991	,329

Tablo 10'da analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre spor yapan çocukların, davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,688;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,00$) iken erkeklerin davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,62$) olarak belirlenmiştir. Eğitimci görüşlerine göre ise spor yapan çocukların, davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,613;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,16$) iken erkeklerin davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=3,75$) olarak belirlenmiştir. Hem ebeveyn hem de eğitimci tarafından yapılan değerlendirme sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Tablo 10'da analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre spor yapmayan çocukların, davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,179;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=5,94$) iken erkeklerin davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,13$) olarak belirlenmiştir. Eğitimci görüşlerine göre ise spor yapmayan çocukların, davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,991;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=6,47$) iken erkeklerin davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=5,26$) olarak belirlenmiştir. Hem ebeveyn hem de eğitimci tarafından yapılan değerlendirme sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Tablo 11. Ebeveyn ve Eğitimci Görüşlerine Göre, Çocukların, Diğer Sorun Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Spor Yapma	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	f	sd	t	p	
Evet	Ebeveyn	Kız	18	1,388	1,914				
		Erkek	16	1,187	1,108	2,002	32	,369	,715
	Eğitmen	Kız	18	1,555	1,722				
		Erkek	16	1,187	1,108	2,438	32	,730	,471
Hayır	Ebeveyn	Kız	19	1,842	1,607				
		Erkek	15	1,800	1,780	,147	32	,072	,943
	Eğitmen	Kız	19	1,894	1,594				
		Erkek	15	1,800	1,264	,188	32	,188	,852

Tablo 11'de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre spor yapan çocukların, diğer davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,369;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,38$) iken erkeklerin diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,18$) olarak belirlenmiştir. Eğitim görüşlerine göre ise spor yapan çocukların, diğer davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,730;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,55$) iken erkeklerin diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,18$) olarak belirlenmiştir. Hem ebeveyn hem de eğitimler tarafından yapılan değerlendirme sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor yapan ve yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin hem ebeveyn hem de eğitim değerlendirme üzerinden ruhsal uyum düzeylerini belirlemek ve aynı zamanda, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterip, göstermediğini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların spor yapma değişkenine göre ruhsal uyum düzeyleri ebeveyn ve eğitim görüşleri açısından incelendiğinde, spor yapan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin, spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların spor yapma değişkenine göre *nevrotik* ve *davranış* sorun düzeyleri ebeveyn ve eğitim görüşleri bakımından incelendiğinde, spor

Tablo 11'de analiz sonuçları incelendiğinde, ebeveyn görüşlerine göre spor yapan çocukların, diğer davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,072;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,84$) iken erkeklerin diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,80$) olarak belirlenmiştir. Eğitim görüşlerine göre ise spor yapan çocukların, diğer davranış sorun düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$t_{(32)}=,188;p>.05$]. Ortalama puanlar karşılaştırıldığında kızların diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,89$) iken erkeklerin diğer davranış sorun düzeyleri ortalaması ($\bar{x}=1,80$) olarak belirlenmiştir. Hem ebeveyn hem de eğitimler tarafından yapılan değerlendirme sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

yapan çocukların hem *nevrotik* hem de *davranış* sorun düzeylerinin, spor yapmayan çocuklara göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların spor yapma değişkenine göre *diğer davranış* sorun düzeyleri ebeveyn ve eğitim görüşleri bakımından incelendiğinde, spor yapan çocukların *diğer davranış* sorun düzeyleri, spor yapmayan çocuklar ile benzer olduğu tespit edilmiştir. Ortalama puanlara bakıldığında spor yapan çocukların *diğer davranış* sorun düzeyleri spor yapmayanlara göre daha iyi olduğu söylenebilir. Bir çok çalışmada benzer bulgulara rastlanmıştır^{17,7,9,8,4,1}.

Spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn görüşlerine göre, ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eğitim görüşlerine göre ise,

spor yapan bireylerin ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu spor yapan çocukların yaşları ilerledikçe, ruhsal uyum düzeylerinin de yükseleceği şeklinde yorumlanabilir.

Spor yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn görüşlerine göre, ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eğitimci görüşlerine göre ise, spor yapmayan bireylerin, ruhsal uyum düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu spor yapmayan çocukların, yaşları ilerledikçe ruhsal uyum düzeylerinin de düşeceği şeklinde yorumlanabilir.

Spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin, ebeveyn ve eğitimci görüşlerine göre *nevrotik sorun* düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn görüşlerine göre, *davranış sorun* düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eğitimci görüşlerine göre ise spor yapan bireylerin, *davranış sorun* düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn ve eğitimci görüşlerine göre *diğer davranış sorun* düzeyleri ile yaş değişkeni arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak, spor yapan çocukların yaşları ilerledikçe nevrotik, davranış ve diğer davranış uyum düzeylerinin de yükseleceği sonucuna varılabilir. Gencer ve İlhan (2016) yaz spor okullarına katılan çocuklar üzerine yaptığı çalışmada nevrotik ve davranış sorun düzeyleri ile yaş arasında negatif, düşük ve anlamsız bir ilişki bulmuşlardır. Diğer davranış sorun ile yaş arasında pozitif,

düşük ve anlamsız ilişkiye rastlamışlardır. Bu çalışma, bizim araştırma bulgularımızla çelişmektedir. Spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler zaman geçtikte yaşlarına paralel olarak, diğer insanlar ile spor yoluyla sosyal ilişkilerini güçlendirir, içinde bulunduğu çevre ve kendi benliğiyle olumlu ilişkiler kurar ve bu sayede ruhsal uyum düzeyinin artmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Spor yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn ve eğitimci görüşlerine göre *nevrotik sorun* düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Spor yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn ve eğitimci görüşlerine göre *davranış sorun* düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Spor yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn ve eğitimci görüşlerine göre, *diğer davranış sorun* düzeyleri ile yaş değişkeni arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak, spor yapmayan çocukların yaşları ilerledikçe nevrotik, davranış ve diğer davranış uyum düzeylerinin de düşeceği sonucuna varılabilir.

Spor yapan ve yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların ebeveyn ve eğitimci görüşlerine göre, ruhsal uyum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Gencer ve İlhan (2016) yaz spor okullarına katılan çocuklar üzerine yaptığı çalışmada cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılığa rastlamamışlardır. Yarımka ve arkadaşlarının (2016) beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılan çocuklara yaptığı çalışmada da cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmalar araştırma bulgumuzu destekler niteliktedir.

Spor yapan ve yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveyn görüşlerine göre, *nevrotik sorun*

düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilirken, eğitmen görüşlerine göre ise spor yapan çocukların, *nevrotik sorun* düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre, spor yapan ve yapmayan erkek çocukların *nevrotik sorun* düzeylerinin, kız çocuklarına göre daha iyi olduğu söylenebilir. Spor yapan ve yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların ebeveyn ve eğitmen görüşlerine göre, *davranış sorun* düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Spor yapan ve yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların ebeveyn ve eğitmen görüşlerine göre, *diğer sorun* düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için, ölçekte yer alan *“size göre çocuğun olumlu özellikleri”* sorusuna her bir birey için, hem ebeveyn hem de eğitmenin değerlendirmesiyle, çocuğun; sosyal, mutlu, uyumlu, paylaşımcı, pozitif olduğu, kendi sorumluluğunu alabildiği, özgüven kazandığı, çocuğun yaptığı spor branşında ve derslerinde başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Buradan yola çıkarak, spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin olumlu davranış özellikleri kazandığını söyleyebiliriz. Sportif katılım çocukların öz algılama seviyelerini artırarak, moral gelişimlerini, duygusal yönetimlerini, okula karşı olan tutumlarını ve başarılarını olumlu şekilde düzenlemekte, sağlık ve toplumsal uyumsuzluk problemlerini azaltmaktadır. Açıkçası spor ve fiziksel aktivite bireylerin hayatlarına pozitif katkı sağlayabilmektedir. Ayrıca sportif katılımın sağlanmasında aileler, çocukları için sporun fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel faydalarını temel sebep olarak görmektedirler⁶.

Spor yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için, ölçekte yer alan *“size göre çocuğun olumlu özellikleri”* sorusuna her bir birey için, hem ebeveyn hem de eğitmenin değerlendirmesiyle, çocuğun; sevecen, mutlu, öğrenmeye ve etkinlik yapmaya istekli oluşu, algılama özelliğinin iyi olması, spora yatkın ve hareketli olduğunu belirtmişlerdir. Buradan hareketle, bu çocukların yeteneklerinin keşfedilmesi ve enerjilerini doğru kullanmaları için çocuğu sportif etkinliklere yönlendirmenin, çocuğa daha fazla olumlu özellik kazandırılabilceği sonucuna varılabilir.

Spor yapan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için, ölçekte yer alan *“sizi en çok kaygılandıran özellikleri”* sorusuna her bir birey için, hem ebeveyn hem de eğitmenin değerlendirmesiyle, çocukların genellikle sağlık sorunun olup olmaması, meslek sahibi olup olmayacağı, çocuğun ani tepkilerinin olması, çok hareketli olması ve inatçı olmasının kaygılandırdığını belirtmişlerdir.

Spor yapmayan hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için, ölçekte yer alan *“sizi en çok kaygılandıran özellikleri”* sorusuna her bir birey için, hem ebeveyn hem de eğitmenin değerlendirmesiyle, çocuklarda genellikle dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olduğu, iletişim kuramadığı, içine kapanık ve çekingen davrandığı, sinirli, kendi başına sorumluluk alamadığı ve ebeveyne bağlı yaşadığı, arkadaşlarına zarar verdiği, inatçı, tuvalet eğitiminin olmadığı ve derslerinin kötü olduğunu belirtmişlerdir. Buradan hareketle, spor yapmayan çocukların ailelerine spor ve fiziksel aktivite ile ilgili seminerler verilmesi çocukların spora yönlendirilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

İlhan (2007), hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların beden eğitimi ve spor aktivitelerinin ruhsal uyum düzeylerine olan etkisini incelediği çalışmada, uygulama grubunda yer alan ve düzenli beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan hafif düzeyde zihinsel

yetersizliği olan bireylerin, kontrol grubuna göre nevroitik ve davranış sorunlarında, uygulama grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir.

İlhan ve arkadaşları (2011), okullar arası spor müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin ruhsal uyumsuzluğun bileşenleri olan nevroitik, davranış ve diğer davranış sorun düzeylerinde okul sporlarına katılmayan akranlarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha uyumlu olduğunu belirtmişlerdir.

İlhan ve Gencer (2009), çocuklara 12 hafta boyunca düzenli badminton eğitim programı uyguladıktan sonra uygulama grubundaki çocukların nevroitik sorunlarında, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde bir azalma olduğunu tespit etmişlerdir.

Yarımkaya ve arkadaşları (2016), düzenli olarak uygulanan beden eğitimi ve spor aktivitelerinin çocukların ruhsal uyum düzeylerinde etkili olup olmadığını belirlemek üzere yaptığı deneysel çalışmada, 20 haftalık program sonrasında uygulama grubu lehine olumlu yönde anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmiştir.

Gencer ve İlhan (2016), yaz spor okuluna katılan çocukların ruhsal uyum düzeylerini incelediği çalışmada, çocukların nevroitik, davranış ve diğer davranış sorun düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmiştir.

Aydoğmuş ve arkadaşları (2009), ilköğretim 1. kademe çocuklarına 12 hafta boyunca düzenli badminton eğitim programı uyguladıktan sonra, uygulama grubunun davranış sorunlarında kontrol grubuna göre anlamlı bir azalma olduğunu tespit etmişlerdir.

Şenlik ve arkadaşları (2017),down sendromlu çocukları deney ve kontrol grubu olarak ayırmıştır. Deney grubuna uyguladığı 16 haftalık beden eğitimi ve spor derslerinin “nevroitik sorun, davranış sorunları, diğer davranış sorunları” ve ruhsal uyum ölçek toplamı puanlarında anlamlı bir düşüş meydana getirdiğini tespit etmiştir.

Yapılan bu çalışmalar araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Bu bağlamda, sportif etkinliklere katılım, özel gereksinimi olan bireylerin gerek yetersizlikleri dolayısıyla içinde buldukları ruh hâli ve gerekse toplumun kendilerine karşı olan tavırlarının sonucu olarak kendini gösteren saldırganlık, öfke ve kıskançlık gibi ruhsal durumuyla ilgili duygularını kontrol etmelerini sağlar. Özel gereksinimi olan bireylerin sportif aktivitelere katılmaları, yaşamları boyunca aktif olmaları bakımından sağladığı desteğin yanı sıra disiplin, güven, rekabet ve arkadaşlık duygularını harekete geçirerek, bireyin topluma uyumlu ve yararlı olabilme şansını da büyük ölçüde etkileyebilme gücüne sahiptir.

KAYNAKLAR

1. Aydoğmuş, N., Aydoğmuş, M., İlhan, E. L., Gencer, E., Kurt, İ. (2009). İlköğretim 1. kademe çocuklarına düzenli olarak uygulanan badminton antrenmanlarının davranış sorun düzeylerine etkisinin incelenmesi, Kocaeli Üniversitesi 4. Raket Sporları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, (102-108), 11-12 Aralık, Kocaeli.
2. Babkes, Megan L. (2000). Sport and physical activity socialization of youth with moderate cognitive needs: an expectancy-value perspective on parental influence. 2424-2424.
3. Çalık, F., Yılmaz, A., Şentürk, A., Akdeniz, H., Sertbaş, K. (2015). Otistik çocuğa sahip ebeveynlerin durumluluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi 10(2):13-21.
4. Gencer, E., İlhan, E., L. (2016). Yaz spor okullarına katılan çocukların ruhsal uyum düzeylerinin incelenmesi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 21(1-4):1-12.
5. Gökler, B.; Öktem, F. (1985). Bir gecekondü ilkokulu öğrencilerinde ruhsal uyum taraması. Toplum ve Hekim, 36: 24-27.
6. Humphrey, J. H. (1993). Sports for children: A guide for adults. Charles C. Thomas.
7. İlhan, E., L. (2007). Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik çocuklarda beden eğitimi ve spor aktivitelerinin ruhsal uyum düzeylerine etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
8. İlhan, E. L., Gencer, E. (2009). Çocuklarda nevroitik sorun düzeyleri ve badminton eğitimi ilişkisine yönelik bir araştırma. 4. Raket Sporları Sempozyumu Bildiriler Kitabı (94-101). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
9. İlhan, E. L., Gencer, E., Ulucan, H. (2011). Okul sporlarına katılan ve katılmayan ilköğretim öğrencilerinin ruhsal uyum düzeylerinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(4): 265-276.
10. Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar, teknikler ve ilkeler (27. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
11. Kınalı, G. (2003). Zihin engellilerde beden-resim-müzik eğitimi. Farklı Gelişen Çocuklar, İstanbul: Epsilon Yayınları.
12. Kline, R., B. (2011). Methodology in the social sciences. principle and practice of structural equation modeling(3rd ed.). Guilford Press: New York, NY, US.
13. MEB. (2006). Özel eğitim rehberlik ve danışma hizmetleri genel müdürlüğü, özel eğitim hizmetleri tanıtım el kitabı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
14. Özer, D. (2001). Engelliler için beden eğitimi ve spor. Ankara: Nobel Yayınları.
15. Rippe, J., M., Ward, A., Porcari, J., P., Freedson, P., S. (1998). Walking for health and fitness. Journal of the American Medical Association. 259(18):2720-2724.
16. Stainback, S. A. (1983). Review of research on the educability of profoundly retarded persons education and training of the mentally retarded. Sports Medicine. 18(2):90-100.
17. Şenlik, Z., A., Kul, M., Karataş, İ., Mülhim, M., A. (2017). Beden eğitimi ve spor dersinin down sendromlu çocukların ruhsal uyum düzeylerine etkisi. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD). 3(2): 263-282.
18. Yarımkaya, E., İlhan, E. L., Gencer, E. (2016). Çocuklarda beden eğitimi ve spor aktivitelerinin ruhsal uyum düzeylerine etkisinin incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10(1):13-22.
19. Yavuzer, H. (2003). Çocuk psikolojisi (20. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
20. Yılmaz, A., Beyleroglu, M., Hazar, M., Kirimoğlu, H., & Sentürk, U. (2017). Flexibility and game actions' effects on lower extremity joint range of motion in cerebral palsied children (spastic type). Studies on Ethno-Medicine, 11(2), 174-179.